

B"H

Šabat Š'lah leha

Jeruzalem	19:06	20:29
Zagreb	20:30	21:30
Rijeka	20:34	21:35
Split	20:19	21:20
Dubrovnik	20:09	21:10
Vinkovci	20:16	21:17
Sarajevo	20:12	21:13
Bihać	20:26	21:27
B. Luka	20:21	21:22
Beograd	20:08	21:23
Novi Sad	20:12	21:28
Subotica	20:16	21:34
Zrenjanin	20:10	21:27
Niš	19:56	21:09
Beč	20:39	21:40
Frankfurt	21:19	22:20
Edison, NJ	20:12	21:12

Dnevni Zmanim za
 Grad Zagreb

na dan, utorak 20.6.2017.

Alot Hašahar	2:51
Najranije Talit	3:52
Nec Hahama	5:06
Najkasnije Š'ma	9:02
Zman Tefila	10:20
Hacot	12:58
Minha Ketana	17:33
Plag Haminha	19:11
Šekia	20:49
Cet Ha-kohavim	21:31

Paraša Š'lah leha

(Bamidbar 13,1-15,41)

Moše šalje dvanaest špijuna u Kana'an. Četrdeset dana kasnije oni se vraćaju noseći ogroman grozd, šipak i smokvu kojima će potkrijepiti izvještaj o bujnoj zemlji, zemlji obilja. Ali onda jedan od špijuna sve upozorava da su stanovnici te zemlje divovi i ratnici "moćniji od nas"; samo Kaleb i Jošua tvrde da je moguće pobijediti ih, kao što je B-g zapovijedio.

Narod zakuka da će se radije vratiti u Egipat. B-g donosi odluku da se ulazak Izraela u zemlju odgađa za četrdeset godina. Za to vrijeme će čitava ta

generacija umrijeti u pustinji. Skupina razočaranih Židova jurne na brdo na granici Zemlje i okruže ih Amalekiti i Kana'aniti.

Zatim dobivaju zakone o *menahot* (jelu, vinu i ulju koje se prinosi kao žrtvu) i *micvu* posvećivanja dijela tijesta za kruh (*hale*) B-gu. Jedan je čovjek skupljao šiblje i tako prekršio šabat, pa je osuđen na smrt. B-g daje uputu o stavljanju resa (*cicita*) na četiri ugla odjeće što će ih podsjećati na izvršavanje *micvot* (B-žjih zapovijedi). ■

Prevela Dolores Bettini

Alija po alija

Kohen - prva alijsa - 20 p'sukim (13,1-20)

B-g kaže Mošeu da pošalje izvidnike da "izvide" Zemlju. Naglasak je u tekstu ovog *pasuka* stavljen na to da je Moše taj koji šalje *meraglim*, ne na B-žju zapovijed, niti po njegovoj "želji".

L'ha u *Leh l'ha* znači, "za svoje dobro". Ne ideš samo zato što ja to zapovijedam, nego je za tebe korisno da odeš. Kli Yakar sugerira slično značenje za *L'ha* u *Š'lah l'ha*. Kako možemo reći da je slanje *meraglim* bilo kome bilo na korist? Posljedica *meraglima* bila je da je Mošeov život bio produljen za 40 godina.

Predstavnik svakog plemena naveden je poimence i Tora svjedoči visoki renome svakoga od njih.

U *paraši Bamidbar* koju smo čitali prije nekoliko tjedana, kada su imenovane plemenske vođe, i Efrajim i Menaše bili su opisani kao sinovi Josefa - obojica u istom *pasuku*. Ovdje se samo Menaše poistovjećuje s Josefom, dok je Efrajimov izvidnik - Jehošua - naveden 3 p'sukim ranije. Komentari bilježe da se Josef bavio "negativnim izvještajima" o svojoj braći, kao što je to činio i Menašev izviđač, Gadi ben Susi. Jehošua, je naravno ostao čist od mrlje *diba ra'a* i zbog toga se ne spominje zajedno s Josefom.

A Moše prozva Hošeu bin Nuna, Jehošua.

Raši kaže da je dodavanjem slova *jud* Hošeinom imenu, on mu dao *braha* da bude spašen od grupne

odluke ostalih *meraglim*. *Mima Naf-šah* - Zašto Moše nije na isti način blagoslovio i ostale? I zašto bi Jehošui blagoslov bio potreban dok Kalevu očito nije bio potreban? Hoće li se izviđač vratiti s ispravnim gledištem ili neće temeljilo se na osobnosti, moći opažanja i zaključivanja svakog pojedinca. To je ovisilo o svakome od 12 individualaca. I to nije bio razlog zašto je Moše dao poseban blagoslov Jehošui. Moše je imao jednu drugu bojazan u vezi Jehošue. On si je mogao zamisliti Jehošuu kako se pridružuje obeshrabrivanju naroda od ulaska u zemlju da bi se Mošeov život produljio. Eldad i Meidad prorokovali su da će Moše umrijeti, a Jehošua će voditi narod u Zemlju. Mošeova *braha* Jehošui bila je da Jehošuu očuva poštenim, recimo to tako, tako da se ne pridruži "zlom savjetu" iz bilo kojeg razloga.

Moše izviđačima daje upute i plan puta, nadajući se da će se vratiti s poticajnim izvještajem za *Bnej Jisrael*. Bilo je to vrijeme dozrijevanja grožđa, *bikurei anavim*.

Ari z"l je rekao kako je *micva* o *bikurim tikun* za grijeh uhoda. Prva poveznica među njima je navođenje da je vrijeme posjeta zemlji bilo vrijeme *bikurei anavim*. No veza je mnogo dublja. *Meraglim* su donijeli jedan ogroman grozd (uz ostalo voće) koji je obeshrabrio narod u vezi ulaska u *Erec Jisrael*. Raši kaže da bi oni ljudima rekli, "Vidite li ovo čudno, ogromno voće? Sada si zamislite koliko su čudni i teški ljudi u toj zemlji". Raši razjašnjava

da su deset *meraglim* donijeli sa sobom voće, ali ne i Kalev i Jehošua. Kakva užasna zloupotreba plodova *Erec Jisraela*! Ono što čovjek treba napraviti s voćkama je uzeti najbolje od prvog uroda, staviti to u košaru, donijeti u Jerušalajim, te s veseljem pred B-gom proglasiti zahvalnost što nas je doveo u Zemlju.

Rabi Menachem Zemba, *hj"d*, iz Varšavskog geta, načinio je predivnu opservaciju da bi to pojasnio. Mišna u *Bikurim* pita, Na koji način čovjek označava plodove kao *bikurim*? On odgovara trima primjerima. Čovjek ode u polje i ugleda smokvu kako dozrijeva, grozd grožđa kako dozrijeva, nar kako dozrijeva. On ih veže s *gemi* (prirodnom vrpcom)... Kaže Rav Zemba, to je isto ono voće koje su *meraglim* uzeli i odnijeli narodu.

Od svih *micvot* koje se odnose na Zemlju, upravo *bikurim* imaju element izgovorene riječi. Glavna osobitost grijeha uhoda bilo je njihovo ogovaranje *Erec Jisraela*. *Bikurim* je naprikladniji da popravi štetu koju su oni nanijeli. Uzmite iste plodove, ali recite o njima ispravne stvari.

Levi - druga alijsa - 20 p'sukim - 13,21-14,7

Tora opisuje 40-dnevni "obilazak" izvidnika. Kada su se vratili, iznijeli su izvještaj narodu o istinski prediv-

(nastavak s 2. stranice) **OU Israel's Torah Tidbits: Alija po alijs**

noj zemlji u koju su bili poslani. Pokazali su primjerke plodova koje su sa sobom donijeli. Opisali su očiglednu snagu stanovnika (pokušavajući uplašiti narod). A spomenuli su i Amaleka (jer su znali da će to izazvati obeshrabrenje). Klev utišao narod i rekao im da trebaju otići u Zemlju, "mi to možemo ostvariti!". Ostalih deset izviđača prigovarali su i govorili protiv Zemlje, što je izazvalo opću paniku među narodom. Moše, Aharon, Klev, i Jehošua jako su uznemireni riječima *meraglim* i reakcijom naroda. Klev i Jehošua iznosili su koliko je Zemlja dobra.

...i u svojim smo si očima izgledali poput skakavaca (u usporedbi s divovima Kanaana), a takvima smo se činili njima. Kotzker Rebe i drugi definiraju dva elementa grijeha uhoda iz ovog dijela *pasuka*. Prvi, da smo sebe gledali kao male i beznačajne. Drugo, da smo bili zaokupljeni time kako nas drugi doživljavaju. S obzirom da je B-g očigledno bio na našoj strani (znamo što se dogodilo Egiptu, i bili smo svjedoci tolikih čuda koja su se desila za naše dobro), nismo smjeli sebe gledati na takav način. A to kako nas drugi doživljavaju, to je njihov problem, ne naš.

Š'liši - treća alijs - 18 p'sukim - 14,8-25

Ako B-g želi da idemo, tada ćemo očitobiti u stanju savladati ih. Samo se nemojte pobuniti protiv Njega. Narod je htio kamenovati Kleva i Jehošuu zbog tih riječi. Narod je time "razgnjevio" B-ga, te je On "predložio" Mošeu da ih uništi.

Moše se založio za narod. Argument kojim se koristi je da će drugi narodi reći da B-g nije bio u mogućnosti dovesti *Bnei Jisrael* u Kanaan, pa ih je poubijao u pustinji. To bi bilo *hilul Hašem*. Moše potom priziva modificiranu verziju božanskih svojstava i moli za oprostjenje narodu. (Dio ovdje navedenih Moševih riječi ugrađen je u našu molitvu.) B-g prihvati Moševu molbu. (B-ži odgovor Mošeu također je postao dijelom molitve na Jom kipur.) B-g objavljuje da je ovo deseti puta kako narod "stavlja na kušnju" Njegovo strpljenje (nazovimo to tako). On obećava da muškarci tog naraštaja neće ući u Zemlju - osim Kleva (i Jehošue).

Narodu je rečeno da su Amalek i Kanaanci zauzeli dolinu, te da će oni (Narod Izraela) morati skrenuti prema Midbaru.

Usporedite i saznajte

Pred kraj prošlotjedne *sedre*, imali smo epizodu o Miriam koja govori o Mošeu i njezinu kaznu za njen relativno blag prijestup s *lašon hara*. Komentari ističu kako se to nalazi odmah pored epizode s uhadama.

Ima u tome nešto više od "jednostavno" dva primjera *lašon hara*, jedan u vezi osobe i jedan o *Erec Jisraelu*. Ima važnih elemenata i pojedinosti koje jedno od drugoga mogu naučiti.

Na primjer, prekršaj ne čini jedino onaj koji govori *lašon hara*. Oni koji *lašon hara* pasivno slušaju, bez prigovora, oni koji *lašon hara* prihvate kao istinu - i oni čine prijestup. Grijeh uhoda nije bio ograničen na 10

ljudi. Tisuće onih koji su čuli što je bilo rečeno i koji su to prihvatili, te zbog počeli paničariti, također su bili krivi. I kao što znamo, bili su kažnjeni.

No, prevedimo ovo u današnje vrijeme. Nije dovoljno da se suzdržite od ogovaranja *Erec Jisraela*, ne možete odsutno stajati dok to drugi čine. Klev je poskočio čim je čuo što su *meraglim* rekli. Dograbio je mikrofons (figurativno rečeno) i učinio sve što je mogao da porekne riječi *meraglim*, te izvršio svoje vlastito strastveno reklamiranje *alije*.

Mi ne smijemo "degradirati" Izrael, njegov narod, ovdašnji život, itd. Moramo prigovoriti kada drugi to čine. A ja bih rekao da je reći nešto negativno u šali ili vicu također problematično.

R'vi'i - četvrta alijs - 27 p'sukim - 14,26-15,7

Tora detaljno objašnjava strašnu B-žu odluku. Narod će se potucati *Midbarom* (pustinjom) onoliko godina koliko je dana trajalo putovanje izvidnika.

Pojašnjenje:

Grijeh izvidnika dogodio se na Tiš'a b'av 2449. godine, više od godinu

(nastavak s 3. stranice) **OU Israel's Torah Tidbits: Alija po alijs**

dana nakon Egipta. Ukupna duljina vremena u *Midbaru*, od Izlaska do ulaska u *Erec Jisrael* bila je 40 godina. Stoga je kazna zapravo manja od 39 godina, a ne 40. Odgovor je da je grijeh izvidnika kulminacija "razljućivanja" B-ga. Možemo reći da je ono započelo još grijehom sa zlatnim teletom. Kazna od 40 godina je retroaktivna kazna za *het haegel*.

Zapazite ponavljanje broja 40. Prema svim pokazateljima, broj 40 predstavlja završetak nekog postupka, bio on pozitivan ili negativan. U 40 dana embrij se razvija u fetus. Čak i prije toga postoje određene stvari povezane s "40 dana", prije formiranja bebe. Proces Mošeovog primanja Tore trajao je 40 dana i 40 noći. Kao i dobivanje oprosta za narod – 40 dana na *Har Sinaju*, nakon zlatnog teleta i 40 godina nakon grijeha izvidnika. Sve živo (izuzev No'aha i onih s njime u arci) bilo je pobijeno tijekom 40 dana potopa. Mikve moraju sadržavati minimalno 40 mjera vode. Jedno drugačije čišćenje – pomoću kazne *makot* – ostvaruje se s 40 (manje 1) udaraca bičem. Cjelokupno određenje stvaralačkog rada, u odnosu na zabranjene kategorije *melaha* na šabat također je 40 (manje 1). Četerdeset godina je dob kojoj Pirkei Avot pridružuju stjecanje dubokog razumijevanja. Postoji nekoliko 40 godišnjih perioda u Tanahu, perioda mira, perioda rata, trajanja vladavine kralja... 40 je jedan naročiti broj.

Narod iz dubine žali zbog svog ponašanja i planira ući u Zemlju odmah. Moše ih upozorava da to ne čine, jer B-g više ne želi da oni to učine (u ovom trenutku). Neki od

naroda su svejedno otišli – bez Aronove zaštite – pa su ih porazili Amalek i Kanaan.

Tora potom iznosi detalje o žrtvama od brašna i ulja, te ljevanicu vina koja ide uz većinu *korbanot*.

Važno je zapaziti kontekst ovih zakona. Odmah nakon što je bilo rečeno da starija generacija (muškaraca) neće ući u zemlju, B-g ih tješi poučavanjem procedura koje će se primjenjivati u *Erec Jisraelu*, konkretno, *micvot* koje trebaju biti "ugodne B-gu". To je kao da B-g kaže, "Nemoj biti previše zaprepasten; tvoja će djeca živjeti u *Erec Jisraelu* i služiti Mi u *Beit HaMikdašu*".

Hamiši- peta alijs - 9 p'sukim - 15,8-16

Pojedinosti o *minha* i *nesehu* dovršene su u ovom odjeljku. Jednak zakon Tore za sve Židove je ponovno naglašen i istaknut.

Djeluje sasvim očito da je ovo područje *micve* ovdje stavljeno s namjerom, nakon grijeha izvidnika. Ima najmanje još dva mjesta u Tori gdje je ova tema prikazana, i gdje se ona dobro uklapa u kontekst. Ovdje ona izgleda izlišna, osim kao poruka za poslijemeraglimsko razdoblje.

Šiši- šesta alijs - 10 p'sukim - 15,17-26

Predstavljena je *micva* o *hali*.

S gledišta micve

Dva glavna aspekta ove dragocjene *micve* su:

Ona se vrši s osnovnom ljudskom hranom – kruh je živežna namirnica. Ovo uzdiže zemaljske fizičke

potrebe na duhovni nivo.

Drugi, činjenica da trebamo dati *halu kohenu* – posebno nakon što je najveći dio posla napravljen, to znači da dajemo *halu* od smjese za kruh koja je spremna za pećnicu, a ne od sirovina kao kod drugih darova koje dajemo *kohenu* – što pokazuje da ovdje značaj nije samo u daru, već je i usluga koju činimo *kohenu* isto tako važna.

Hala je jedna od *micvot* koje su učenjaci održali aktivnima rabinskim popisima od uništenja *Beit HaMikdaša*, tako da njezina praksa i pouke ne budu za nas izgubljene. Često puta su izgovaranje i učenje prikladnih odlomaka Tore dovoljni da se sjetimo "obustavljene" *micve*. No ovdje nije tako.

Zatim Tora donosi detalje o *hatatu* (žrtvi za grijeh) zajednice (u slučajevima kada su vođe naroda nehotice odveli narod na krivi put.) I ovdje se čini očiglednim da se tema pojavila zbog konteksta grijeha izvidnika. Ova se *micva* ne ubraja na ovom mjestu, no ona svakako prenosi B-žji stav (nazovimo to tako) u vezi *het haMeraglim*. Mi shvaćamo da ponekad naše vođe moraju snositi odgovornost što su nas odveli krivim putem (ali ne uvijek – često puta mi moramo preuzeti odgovornost, a ne tvrditi da samo slušamo naredbe.) Ideje (i tekst) ovog odlomka čine dio naše službe za Jom kipur.

Š'vi'i - sedma alijs - 15 p'sukim - 15,27-41

S druge strane, često puta se svakog pojedinca treba držati odgovornim za njegove vlastite postupke, ne

(nastavak s 4. stranice) **OU Israel's Torah Tidbits: Alija po alija**

možemo uvijek kriviti naše vođe. Tora u ovom odjeljku razmatra *hataf* za pojedinca. Te su žrtve prijerene samo za nehотиčni prekršaj – hotimični prekršaj (u kontekstu se misli na idolopoklonstvo) se kažnjava *karetom* (odsjecanjem...), i pomirenje se može postići na druge načine.

Nakon grijeha sa uhodama, a prije grijeha sakupljača šiblja, Tora nam predstavlja obje vrste žrtava za grijeh – za zajednicu i za pojedinca. Posebno stoga što se ovim temama bavi (i ubraja ih se u *tarjag*) na drugom mjestu, sasvim je razborito uzeti ih za “kontekstualne *micvot*” (sjetite se da su mnoge *micvot* predstavljene sasvim odvojene od bilo kakve “priče” u Tori, a mnoge su priče ispriповijedane bez da su uz njih pridružene *micvot*. Kontekstualne *micvot* nisu uobičajene, no kombinacija priče i *micve*, čini snažnu poantu.)

Tora nam zatim govori o sakupljaču šiblja (po tradiciji se identificira kao Zelaḥad) koji je stavljen u pritvor dok se od B-ga čekaju detalji o tome kako tog javnog skvrnitelja šabata treba kazniti. B-žja je zapovijed da se prekršitelj kamenuje. I tako je i učinjeno.

Skupljanje drva na šabat inače ne bi bio prekršaj za smrtnu kaznu, posebno u *midbaru*, gdje bi nošenje bilo rabniska zabrana. Međutim, mnoštvo *Bnei Jisrael* u *Midbaru* u ovom trenutku, stvorilo je uvjete za *r'šut harabim*.

Završni dio *sedre* je treći odlomak *š'ma* – odlomak o *cicitu*. U njemu se nalazi *micva* da se stavi *cicit* na odjeću koja ima četiri kraja i da jedna

od tih niti na svakom kraju bude obojena u *t'helet*, posebnim plavim bojilom.

Da pojasnimo...

Zapovijed Tore u vezi *cicita* je da ih se stavi na odjeću koju nosimo a koja ima četiri kraja. Ako ne nosimo takav odjevni predmet, onda nema *micve* koju treba ispuniti. Naši su učenjaci postavili zahtjev da se ciljano nosi odjevni predmet koji ima četiri kraja, dakle *talit* (koji se naziva *talit gadol*) i *arba kanfot* (tj. *talit katan*). Značajno je napomenuti da rabini ne zahtijevaju često od nas da stvorimo okolnosti koje bi nas potom obavezivale na vršenje *micve*. Oni su to učinili s *cicitom* jer to nije tek *micva* koju mi vršimo, već je to *micva* koju odijevamo. Ona je integralni dio našeg svakodnevnog svjetovnog života, i bilo bi sramota da se odrednemo ove stimulativne *micve* zato što se promijenio način odijevanja, pa više ne nosimo odjeću s četiri kraja.

Tora povezuje *micvu* o *cicitu* sa svim *micvot* Tore. *Cicit* služi kao podsjetnik na sveobuhvatnu privrženost

Židova B-gu.

Nakon toga slijedi upozorenje da se ne ide za zlim napastima očiju (*uma*) ili srca (osjećaja). Tora potom ponovno naglašava važnost općenitog vjerovanja u B-ga, a osobito u to da nas je On izbavio iz Egipta. Tako dva puta dnevno izgovaranje *š'ma* čini ispunjenje *micve* da se sjećamo Izlaska “svih dana svog života”, uz njenu vlastitu *micvu*, govorenja *š'ma*.

Primijetite da se dvije pozitivne *micve* iz *Paršat Šlah* bave s dvije glavne, temeljne ljudske potrebe – hranom i odjećom, fizičkim nužnostima koje imaju i značajnu duhovnu dimenziju. (*Hala* i *cicit* primjeri su mnogih drugih *micvot* koje se odnose na hranu i odjeću, tj. *brahot*, *kašrut*, čednost.) *Šlah* također sadrži različite aspekte *korbanot* (makar ih se ne ubraja iz ove *sedre*) prijašnji su bazični, a kasniji duhovni i uzvišeni. To je kao da se narod ponovo izgrađuje iz samog početka nakon razornog grijeha izvidnika.

Posljednjih 5 *p'sukim*, (odlomak o *cicitu*) čita se ponovo za Maftir. ■

Rav Kook:

Lekcija iz Šiloa

Jedan učenjak Tore koji je u Izrael stigao iz Amerike, bio je vrlo uzrujan. Otišao je Rav Kooku kako bi mu se požalio i izrazio svoje razočaranje stanjem držanja religioznih zakona u *Erec Jisraelu*. Bio je šokiran time što je vidio da mnogi nereligiozni Židovi krše šabat, jedu hranu koja nije košer te se bune protiv židovske tradicije u Svetoj Zemlji. Kako bi on u takvom okruženju mogao podizati svoju djecu? Bio je toliko potresen situacijom koju je vidio da je razmišljao o povratku u Ameriku.

Put u Šilo

Rav Kook mu je rekao:

Sigurno se sjećaš priče s početka knjige proroka Samuela koju si učio u djetinjstvu. Priča je vezana uz Elkanu, oca proroka Samuela:

„Elkana bi svake godine odlazio u Šilo kako bi tamo prinio svoje žrtve B-gu. Tamo u Šilou, Elijevi sinovi, Hofni i Pinhas, služili su kao B-žji svećenici“ (1.Samuelova 1,3).

Zanimljivo je da stih spominje sinove Velikog svećenika, Hofnija i Pinhasa. Kakve su veze oni imali s Elkaninim godišnjim hodočašćem u Šilo?

Midraš nas uči da Elkana nije samo putovao u Šilo. On je želio potaknuti i druge da izvrše micvu *alija la-regel*, posjećivanja Svetišta na blagdane. Kako bi tu micvu obznanio i ohrabrio druge da mu se pridruže, Elkana je svake godine do Šiloa išao drugim putem.

Postavlja se pitanje: Koji je bio uzrok tome da je ta generacija postala toliko 'labava' u održavanju micve *alija la-regel* --- micve koja se nekoliko puta spominje u Tori - da je Elkana osjećao potrebu za time da promovira ispunjanje te micve?

Drugo pitanje odgovara na prvo. Hofni i Pinhas bili su pokvareni ljudi koji su bili ozbiljno kažnjeni zbog djela koja su činili u Svetištu u Šilou. Činjenica da su oni bili svećenici bila je razlog zbog kojeg mnogi ljudi nisu željeli dolaziti u Šilo. Uz svećenike poput Hofnija i Pinhasa, razmišljali su ljudi, bolje je ne putovati u Šilo kako ne bismo bili izloženi takvom skandaloznom ponašanju.

Međutim, Elkana je na to gledao drugačije. On je ljudima rekao da unatoč Hofnijevom i Pinhasovom

lošem ponašanju ne smijemo izgubiti poveznicu s tim svetim mjestom. Ne smijemo odbaciti ovu micvu. Naša je dužnost da idemo u Šilo i da ojačamo svetost tog mjesta.

Zbog svojih plemenitih namjera i truda koji je u to uložio, Elkana je bio nagrađen sinom koji je postao jedan od najvećih vođa židovskog naroda - prorokom Samuelom.

Jačanje svetosti u Zemlji

U tom se trenutku Rav Kook okrenuo svom gostu:

Iz ove priče učimo važnu lekciju vezanu uz *Erec Jisrael*. Činjenica da tu žive nereligiozni Židovi ne treba biti razlog da mi odbacimo micvu o tome da prebivamo u Izraelu. I svakako da nitko ne bi trebao pomišljati na to da ode iz te zemlje. Svaka osoba koja živi u *Erec Jisraelu* i koja se pridržava Tore i micvot, dodaje svetost Zemlji.

Oni koji prebivaju u *Erec Jisraelu* u svetosti - rekao je Rav Kook ovom učenjaku - zaslužiti će djecu za koju će moći s ponosom reći, poput Samuelove majke Hane, „Ovo je dijete za koje sam molila“ (*Samuel 1,27*).

(nastavak s 6. stranice) **Rav Kook: Lekcija iz Šiloa**

Ispravljanje grijeha uhoda

Jedna od najvećih tragedija u dugoj povijesti židovskog naroda dogodila se kada su se uhode koje je Moše poslao da izvide zemlju, vratile sa zastrašujućim izvještajem. Njihova upozorenja o divovima i „zemlji koja proždire svoje stanovnike“ uvjerila su narod kako je bolje da se vrate u Egipat.

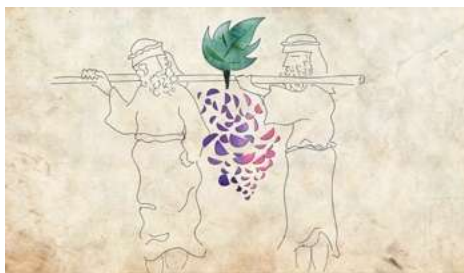
Za razliku od drugih incidenata u kojima su se Izraelci bunili protiv B-ga, u ovoj prigodi Moše nije uspio poništiti B-žju odluku. Cijela generacija pomrla je u pustinji i nikada nije stigla u Obećanu Zemlju. Najbolje što je Moše mogao učiniti bilo je da odgodi kaznu za 40 godina.

Rav Kook napisao je da još i danas trpimo posljedice te strašne pogreške. Korijen svih progonestava i ponižavanja židovskog naroda kroz generacije, nalazi se upravo u našem propustu da ispravimo grijeh uhoda.

Kako možemo ispraviti grijeh uhoda?

Kako bismo ispravili ovu nacionalnu pogrešku, potrebna je *tešuvat hamiškal*, poniznost razmjerna grijehu koja će stvoriti „balans“. Uhode su oklevetale Izrael, kao što piše, „Oni su oklevetali poželjnu zemlju“ (*Psalam 106,24*). Mi moramo učiniti suprotno i pokazati našu nepokolebljivu ljubav prema Zemlji.

„Moramo razglasiti cijelom svijetu njezinu ljepotu, svetost i uzvišenost. Kada bismo barem mogli izraziti (onime što se nama čini pretjeranim) čak i desetisućiti dio poželjnosti ove divne Zemlje, predivnog svjetla njene Tore i uzviše-

nog svjetla njene mudrosti i proročtva!

Kvaliteta svetosti koju učenjaci Tore mogu pronaći u zemlji Izrael uopće ne postoji izvan Zemlje. Ja osobno svjedočim toj jedinstvenoj kvaliteti, razinom razmjernom mojoj mršavoj vrijednosti.“ (*Igrot HaRe'jah, 1.sv., str. 112-113*)

Za Rav Kooka, ova preporuka o tome kako ispraviti grijeh uhoda nije bila samo lijepa propovijed. Priče obiluju njegovom strastvenom ljubavlju prema Izraelu i njegovim neumornim pokušajima da ohrabri svoje bližnje Židove da se presele u *Erec Jisrael*.

Poljubac zidinama Akka

Talmud piše u Ketubot 112a da je Rabi Abba iskazao svoju veliku ljubav prema Izraelu ljubeći zidine grada Akka kada se vratio u Izrael. Što je bilo toliko posebno u tim zidinama?

Rav Kook je objasnio da, kada bi Rabi Abba poljubio zemlju Izraela, mi bismo iz toga shvatili da je njegova ljubav prema Zemlji utemeljena na posebnim micvot koje su povezane s njenim plodovima – desetina, prvi plodovi, šabatna godina itd. Zemlja koja rađa plod označava važnost i svetost Zemlje kroz micve *hatelujot ba'arec*.

No, ljubav koju je Rabi Abba osjećao prema Izraelu nije bila ovisna ni

o kakvim vanjskim faktorima – čak ni o posebnim micvot (vidi *Avot 5,16; Orot, str.9*). Rabi Abba gajio je ljubav prema unutarnjoj svetosti *Erec Jisraela*. On je prepoznao da jedinstvene osobine zemlje Izrael, kao što je njezina prijemčivost za proroštva i prosvjetljenje, idu daleko iznad micvot povezanih uz poljoprivredu. Stoga je on to iskazao ljubeći ogoljele zidine.

'B-žjom voljom'

Tijekom misije sakupljanja sredstava u Americi 1924. godine, Rav Kook je pokušao uvjeriti jednog bogatog Židova da useli u Izrael. Čovjek mu je dao razne razloge zašto još ne može napustiti Ameriku, ali je zaključio, „B-žjom voljom, i ja ću uskoro napraviti *alija* u Izrael.“

Rav Kook mu je odgovorio: „To je zasigurno B-žja volja. Nakon svega, nastanjanje *Erec Jisraela* je jedna od Njegovih zapovijedi. Ali mora biti i tvoja volja, također...“

Bez kalkulacija

Jednom je jedan židovski turist posjetio Rav Kooka u Jeruzalemu, tražeći savjet o mogućnosti da živi u Izraelu. Tijekom razgovora, posjetitelj je kalkulirao prednosti i mane useljenja u Izrael i na kraju je odlučio da to nije vrijedno učiniti.

Rav Kook je rekao tom čovjeku:

„Prije no što su Izraelci ušli u Zemlju, morali su najprije ubiti Sihona, kralja Hešbona. To nas uči da čovjek mora doći u Zemlju Izrael *bli hešbon* – bez kalkulacija (*hešbon* – *hebrejska riječ za račun, kalkulaciju, op.prev.*). ■

Prevela Anja Grabar

Rabbi Berel Wein:

Pogreške

Temeljno pitanje koje se postavlja u ovoj parši glasi: kako su toliki mudri i naoko pobožni vođe Izraela mogli napraviti tako ozbiljnu pogrešku u svom viđenju i prosuđivanju, i time sebe i članove svoje zajednice osuditi na smrt i sramotu? Svi su komentatori Tore u povijesti, od Talmuda i Midraša naovamo, pokušali nam odgonetnuti ovu tajnu.

Razne teorije, svaka od njih po svom mišljenju ispravna, bile su iznesene kako bi se uhvatile u koštac s ovim teškim pitanjem. Ipak, kao što je mnogo puta slučaj kada pokušamo analizirati ljudsko ponašanje i misli, nakon što se razmotri i usvoji sve odgovore, pitanje nas i dalje nastavlja mučiti. I to je samo po sebi možda jedna od glavnih pouka ove tužne pripovijesti iz Tore.

Ljudska su bića sklona pogreškama, čak i veliki i plemeniti ljudi. Čovjek predlaže, ali jedino B-g odlučuje. Raši, na temelju Midraša, komentira da čak ni Moše nije shvatio situaciju pa je poslao vođe plemena da izvide zemlju, iako mu G-spod nikada nije izričito rekao da to učini i konačnu je odluku da se to učini prepustio njegovoj prosudbi.

Život obično nije toliko komedija pogrešaka koliko tragedija pogrešaka. I mnogo puta u povijesti možemo lako primijetiti da su veliki ljudi skloni činiti velike pogreške u

prosuđivanju i politici. Tako je bilo i u vrijeme Prvog Hrama s kraljevima Jude i Izraela, i svakako je tako bilo i za Drugoga Hrama, čak i s potomcima pravednih Hašmonejaca. A priča o našem narodu u egzilu prožeta je pogrešnim mesijanizma i lošim političkim odlukama. Takav je život i ljudska glupost.

Ne možemo živjeti bez vodstva i usmjeravanja, mišljenja i savjeta. No, uvijek trebamo biti svjesni da ljudska bića po definiciji nisu sveznajuća. Dar proroštva više ne obitava u našoj zajednici. Zbog toga je uvijek poželjan oprez po pitanju povjerenja u druge. Psalmist nas upozorava da ne vjerujemo slijepo u velike, velikodušne, plemenite i moćne jer su i oni samo smrtni ljudi koji će završiti kao prah.

Druga važna lekcija koja se pojavljuje u ovoj parši je da mišljenje većine nije uvijek i ispravno mišljenje. Kalev i Jehošua nisu se slagali sa svojim kolegama. Židovski je narod zanemario njihove riječi i poveo se za mišljenjem velike većine u vezi zemlje Izraelove.

Snaga opstanak židovskog naroda kroz vjekove bila je njegova sposobnost da se ne složi s većinskim mišljenjem i vladajućim kulturama. Kulture se mijenjaju i mišljenja preokreću s vremenom i okolnostima. Ali istina koja je u skladu s B-gom nikada se ne koleba i ne mijenja.

Demokracija može predstavljati volju većine. No, čak i demokracija nije uvijek nepogrešivo ispravna u vezi najvažnijih ključnih pitanja.

Tora služi kao kočnica protiv tiranije većine. Ona pruža mjerilo kojim se događaji i mišljenja mogu prosuđivati i mjeriti. Kalev i Jehošua će preživjeti i dovesti Židovski narod u zemlju Izraela. Ostali plemenitaši i vođe, mudraci i pesimisti, većina i oni politički ispravni nestat će i umrijeti u pustinji.

Altruizam nasuprot osobnih interesa i dobitaka

Ovo tjedna parša iznosi i prastaru temu u vezi ljudskog ponašanja – o altruizmu iznad osobnog interesa i dobitka. Dok su nam svima usta puna zamisli i ideala altruizma dok se bavimo javnim poslovima i općim dobrom, svi smo mi i dalje ljudska bića, a Talmud je još davno postavio postulat da "ljudsko biće je prije svega najbliže i obuzeto svojim vlastitim ja i svojim interesima."

Sukob između općeg dobra za mnoge i osobne koristi za nekolicinu ili čak i samo jednog pojedinca stvar je politike, vlasti, moći i utjecaja. To je osnovni pokretač u čitavom ljudskom postojanju i povijesti. Naš osjećaj čestitosti i savjesti stalno je na udaru vlastitog interesa i osobnih faktora i računice. Mi smo rođeni kao sebični grabežljivi pojedinci i svi izazovi u životu koji slijede vrte se oko naše sposobnosti da prepoznamo i preinačimo ovaj temeljni ljudski instinkt.

Moglo bi se reći da su sve zapovijedi i zakoni Tore dani da nam omoguće da se usprotivimo ovom nagonu koji je dio nas od trenutka našeg rođenja. To je ono na što su rabini mislili kad su nas učili da je "zli nagon" - urođena sebičnost i čista samo za sebe zainteresirana na-

(nastavak s 8. stranice) **Rabbi Berel Wein: Pogreške**

rav čovjeka - je s nama od našeg prvog daha na ovoj zemlji. Borba da uključimo druge - obitelj, zajednicu, bližnje Židove i ljudska bića općenito - u naš svjetonazor priča je o našem životu i postojanju.

Tora Avrahamu pripisuje pobjedu u ovoj borbi i upravo je on, više od svih ostalih, onaj kojeg gledamo kao našeg praoca i uzora, osnivača B-ž-jeg naroda.

Jedno od tumačenja koje nude komentatori u vezi negativnog ponašanja i kritičkog izvještaja o Zemlji Izrael je da su uhode - koji su bili vođe svojih plemena - bili svjesni da kada Židovi uđu u zemlju Izrael, izabrat će se nove vođe i oni, Židovi, su se našli u opasnosti od gubitka svojih titula i pozicija koje su im davale moć i utjecaj. Svijest o tome vrebala je njihove misli i stvorila predrasude u njihovu gledištu o Zemlji Izrael.

Njihova opipljiva osobna korist i položaj nadvladala je opće dobro naroda kojemu su trebali služiti. To je uvijek bila nevolja vođa zajednice, kada oholost i služenje samom sebi zavlada nad pogledom vođe, tako da on ne bude u stanju razlikovati između javnog dobra i svojih privatnih interesa.

Što je još gore, mnogo puta privatni interes vođa bude prerušen u javno dobro. Diktatori su uvijek izjavljivali "Ja sam država!" Veliki prorok Šmuel je svrstan u istu kategoriju kao Moše i Aharon zbog nesebičnosti kojom je vodio Židovski narod. Tragedija uhoda, i općenito Židovskog naroda tog naraštaja, je to nesposobnost da se podigne iznad osobnih interesa i sagled opću sliku Židovske sudbine i postignuća.

Poput mnogih vođa koje je zaslijepio vlastiti program ideja i zbivanja, uhode su ubrzo potonule u laži i klevete kako bi dokazali svoje. Tra-

gedija u ovakvim slučajevima je to da ljudi često slijede ovakve manjkave vođe, što dovodi nesreću na sve i svakoga. Uvijek trebamo biti na oprezu u vezi pravih motiva onih koji tvrde da nas vodi za navodno opće dobro.

Nikada ne pretpostavljaj, uvijek budi spreman

I suviše samopouzdanje je štetno. Moše u prethodnicu šalje vođe Izraelovih plemena da izvide zemlju Izrael i podnesu mu izvještaj. On im daje konkretne upute o tome što njihov izvještaj treba sadržavati i s pouzdanjem čeka da se uspješno vrate sa svog potencijalno opasnog zadatka.

Očito mu nije bilo ni na kraj pame ti da bi te odbrane vođe mogle donijeti negativan izvještaj o zemlji Izraela i da bi, unatoč toga i s ljutnjom, objaviti takav izvještaj i potaknuti izraelski narod da se pobuni protiv Mošeova vodstva i B-ž-je Providnosti.

Moše nikada nije zamišljao da bi vođe izraelskih plemena vidjeli zemlju Izraela drugačije od onoga što on vidi. Za Mošea je obećana zemlja, zemlja predaka Izraela i Židovske sudbine i budućnosti. Ali ljudi poslani da donesu izvještaj Mošeu - osim Kaleva i Jehošue - vidi jedino probleme i teškoće s kojima će se suočiti Židovska država.

Moše nazire vječnost, a oni vide samo divove i strašne ratnike. Moše čezne za ulaskom u zemlju Izraela, a oni su spremni vratiti se u egipatsko ropstvo. Mošeovo povjerenje u ljude i njihove nekadašnje vođa uništeno je. I Mošeovo pouzdanje u samoga sebe i njegovo prosuđivanje ljudi i situacija sada je oslabljeno i u njegov se um uvukla sumnja u samoga sebe. Mošeova frustracija i razočaranje u *parši* je sasvim opipljivo. Moše naraštaj osuđen je na smrt.

Svaka osoba na položaju vođe i

odgovornosti, pogotovo kod mlađih ljudi koji su na takvim pozicijama, padaju u istu zamku u koju je upao Moše u ovoj parši. Sjećam se da sam kao potpuno zeleni mladi rabina pokušao dovesti dobro poznatu ješivu u našu zajednicu i osnovati podružnicu glavne institucije. Našoj je zajednici tada jako bila potrebna takva obrazovna ustanova u našoj sredini.

Na javnoj sjednici koju sam sam sazvao predstavio sam plan da krenemo dalje s tim planom. Pomislio sam: "Tko bi se mogao usprotiviti ješivi, koja je tako očajnički potrebna našoj zajednici?" I tako se u svojoj naivnosti nisam odgovarajuće pripremio za taj sastanak niti sam nazvao one koji podržavaju ješivu da dođu na sjednicu i budu se spremni boriti za nju. Bio sam potpuno uvjeren da su svi vidjeli ovo pitanje na moj način i kroz moju viziju zajednice.

Stoga sam bio šokiran kada sam začuo bujicu verbalnih pogrda i protivljenja projektu ješive koje sam iznio na sastanku, i cijeli je plan propao. Ja sam pretpostavio da će stvar svi vidjeti mojim očima i smatrati da je moja vizija ispravna. Puno godina kasnije i u jednoj drugoj zajednici bio sam u stanju osnovati ješivu, također nasuprot mnogih skeptika, no ovog puta sam se pripremio i posjedovao mnogo bolji osjećaj u vezi toga tome kako funkcionira prava ljudska priroda.

Nisam mogao pretpostaviti da će itko drugi vidjeti situaciju onako kako je ja vidim i zato sam se ovaj put dobro pripremio za sastanak. Moše je zamislio najbolje i nije bio spreman za ono što se zapravo dogodilo. Skeptika uvijek ima mnogo. Uvijek se moramo primjereno pripremiti da nadjačamo njih i njihove prigovore. ■

Šabat šalom

Rabbi Yissocher Frand:

Je li to stvarno micva ili je to samo prurušeni grijeh?

Koje srce nam govori?

Parša Š'lach sadrži jedan od najpoznatijih incidenata u Tori koji je ostavio posljedice do današnjeg dana. Parša započinje riječima: „Hašem se obratio Mošeu rekavši, 'Pošalji ljude i neka izvide zemlju Kanaan (*v'jasuru es Erec Kanaan*)...“ (*Bamidbar 13,1-2*). Parša završava sa zapovijedi da se nosi cicit, riječima Tore „... i nećeš ići za svojim srcima (*v'lo sasuru aharej levavhem*) i za svojim očima za kojima lutaš.“ (*Bamidbar 15,39*).

Ironija korištenja iste riječi koja ima korijen „tur“ na početku i na kraju *sedre* po Rašijevom mišljenju nije slučajna. Zapravo, riječ 'tur' (*v'jasuru et Erec Kanaan; va'jašuv m'tur ha'Arec; i v'lo sasuru aharej levavhem*) nije baš uobičajen biblijski izraz. Raši (*15,39*) primjećuje ponavljanje te riječi u ovoj *parši* i komentira, „Srce i oči su 'uhode' tijela, oni uzrokuju grijeh. Oči vide, srce poželi, a tijelo počini grijeh.“

Međutim, postoje neke teškoće vezane uz stih „I nećeš 'ići' za svojim srcima i svojim očima.“ Postoji poveznica između riječi 'ići' koja se koristi u ovom stihu i riječi 'izvidjeti' koja se koristi na početku *parše* vezano uz uhode, a ta poveznica nije samo semantičke prirode. Tehnički gledano, ako bismo ovaj stih napisali na modernom hebrejskom, ne bismo napisali *v'lo sasuru aharej levavhem* (množina); već bismo napisali *v'lo sasuru aharej libhem* (jednina). Svi znamo da imamo dva oka pa je stoga prikladno upotrijebiti izraz *v'lo sasuru aharej ejnehem* (množina) kad je riječ o našim očima. Međutim, imamo samo jedno srce. Stoga bi mnogo prikladnije bilo reći - ne idite za svojim srcem. Zašto koristiti množinu kada je o srcu riječ?

Nadalje, ako Raši kaže, „oči vide, a srce poželi“ tada je redosljed u stihu također neobičan. Stih bi trebao glasiti „Ne idite za svojim oči-

ma i za svojim srcem“, a ne „Ne idite za svojim srcima i za svojim očima.“ Sve ove stvari dovode nas do pitanja o tome što Tora zapravo misli.

Šemen HaTov (Rabi Dov Weinberger) u svom drugom dijelu komentara Tore sugerira sljedeću poveznicu između uhoda na početku *parše* i „uhoda“ na kraju *parše* te daje uvid u to što zapravo znači izraz „*aharej levavhem*“ (za svojim srcima).

Hazal kažu da kada Tora kaže (u *Krias Šma* [*Devorim 6,5*]) „svim svojim srcem“ (*b'hol l'vovha*), ona nas uči da čovjek treba služiti Svemogućem i sa svojim dobrim, i sa svojim lošim nagonima. Istina je da anatomski gledano imamo samo jedno srce, ali rabini na taj organ gledaju kao na „dva srca“ - naš *jecer hatov* i *jecer hara* - dobro i zlo u nama, dio nas koji želi činiti dobro i dio nas koji želi činiti zlo.

Mi znamo što je dobro, a što je loše. Međutim, mnogo puta se zli nagon može prurušiti i predstaviti sebe kao onoga tko želi učiniti *micvu*, dobro djelo. Dužnost je čovjeka da raspozna da unatoč činjenici što to izgleda kao *micva* i može biti vrlo uvjerljivo, zapravo nije *micva*. Klasičan primjer toga su uhode. *Hazal* nam kažu da je 12 pojedinaca koji su poslani u ovu misiju bilo dio elite židovskog naroda. Pa ipak, oni su pali u ovaj grozan grijeh koji je uzrokovao da *Klal Jisrael* ostane u pustinji narednih 40 godina te su, kao što smo već spomenuli, zapravo potakli „oplakivanje za sve buduće

(nastavak s 10. stranice) **Rabbi Yissocher Frand: Je li to stvarno micva ili samo prerušeni grijeh?**

generacije“ (*behija l'doros*).

Kako se to moglo dogoditi tako velikim ljudima? Odgovor je da su oni smatrali da ispunjavaju *micvu* time što neće ući u *Erec Jisrael*. Zašto? Hidušeji HaRim (Gerer Rebe) objašnjava da je njihova želja da ostanu u pustinji slična „zetu koji živi na grbači svog tasta“ (na jidišu – *an eidem aufkest*). U Europi to nije značilo da svom zetu šalješ mjesečni ček kako bi on mogao sjediti i učiti u *kolelu*, već se tvoja kći udala i tada je mladi par došao živjeti u tvoju kuću. To su bila „dobra stara vremena“ prije zdravstvenog osiguranja, prije osiguranja vozila i prije nego što je „ljudima trebao njihov prostor“. Nakon što bi se tvoja kći udala, ti bi svom zetu obećao da može živjeti u tvojoj kući 3, 5, 10 godina – kakav bi već bio dogovor – i to je ono što se dogodilo. Oni bi se uselili i, ako bi se dobro slagali sa rođacima, ostali bi tamo i bilo bi im divno. Pitanje hrane bila im je riješeno, nisu morali brinuti o najaminini i bile su im plaćene sve režije. Može li bolje? To je bilo sjajno!

Hidušej HaRim piše da je tastu često bilo teško presjeći tu vezu i reći svojoj djeci „U redu. Prošao je dogovoreni rok. Vrijeme je da se iselite i počnete samostalno zarađivati kako biste mogli ponoviti ovu rutinu sa sljedećom generacijom.“ To je, kaže Hidušej HaRim, bila situacija u kojoj je bio židovski narod kada je bio u pustinji. Oni su bili *eidem aufkest* – sve njihove potrebe bile su podmirene. Njihova se odjeća nije trošila (*Devarim 8,4*), imali su Izvor i oblake Slave; bilo je to poput Edenskog vrta – sve je bilo

namireno.

Što su onda oni radili cijele dane? Ako ne moraš brinuti o tome da zaradiš za život, što onda činiš cijeli dan? Odgovor je da su oni učili i posvetili cijeli svoj život duhovnosti. Kada je došlo vrijeme da uđu u *Erec Jisrael*, to je bilo kao da je netko rekao „Priatelji, odmor je gotov!“ Nema više mane s neba i vode s Izvora. Morat ćemo orati i sijati. Morat ćemo brinuti o žetvi i vremenskim uvjetima. Morat ćemo se sami brinuti za život i raditi u znoju svog lica. Uhode su – osjećajući da čine stvari u skladu sa svojim dobrim nagonom – pokušale sabotirati taj božanski plan: „Kome treba *Erec Jisrael*? Ostanimo ovdje u pustinji gdje možemo nastaviti duhovno rasti!“

Ta je misao izokrenula njihov pogled na *Erec Jisrael*. Vratili su se sa vrlo negativnim izvještajem – rekavši da je to zemlja koja proždire svoje stanovnike (*Bamidbar 13,32*). Tko je to učinio? Bio je to njihov zli nagon koji je stavio masku argumentom „Želimo živjeti život duhovnosti, a ne život materijalizma“. To je klasičan primjer vuka u ovčjem runu – zlog nagona prerušenog u dobri nagon. Tako su ovi veliki ljudi uspjeli počiniti ovu pogrešku.

To je ono što Tora misli kada kaže

„I nećete ići za svojim srcima“. Čovjek mora uvijek biti oprezan kako bi raspoznao koje mu srce govori. Mi imamo dva srca. Ponekad je vrlo teško razlučiti čujemo li *jecer hatov* ili *jecer hara*. Zato *Lo sasuru aharej levavhem* u stihu dolazi prije očiju jer najprije moramo odrediti koje nam srce govori – da li ono dobro, ili ono loše. To je jedan od najvećih životnih izazova.

Iz primjera uhoda vidimo da je to izazov na kojem ponekad padaju i veliki ljudi – izazov u kojem se čovjek mora izdići iznad svojih predrasuda, svojih skrivenih motiva i osobnih koristi kada je riječ o izboru između više opcija. Kada Tora kaže, „Mito zasljepljuje oči mudrih“ (*Devorim 16,19*), to se ne odnosi samo na novčano podmićivanje. Ponekad to može biti u našim dušama, naša podsvijest koja nas podmićuje. Svi mi imamo skrivene motive. Jedan od najvećih izazova je donijeti ispravnu odluku u životu i prepoznati koje od naša dva srca nam govori. Postoje stvari koje izgledaju kao *micva*, hodaju kao *micva* i govore kao *micva*, ali nisu *micvot*. Na kraju, one su grijeh.

Neka bismo svi imali mudrosti i snage da izbjegnemo zamku toga da „idemo za svojim srcima i za svojim očima“. ■

Prevela Anja Grabar

Rabbi Shaul Rosenblatt:

Moć naših izbora

Ovo tjedna *parša* fokusira se na priču o uhodama koje je Moše poslao da izvide zemlju Izrael. Oni se vraćaju s negativnim izvještajem – to je zemlja koja proždire svoje stanovnike. Neosvojiva je. Zemlja divova... Iako su žene, kao i obično, ostale čvrste i inzistirale na tome da se bez obzira na ovaj izvještaj uđe u zemlju Izrael, muškarci su se preplašili. Usprkos svim čudima kojih su bili svjedoci, oni nisu bili spremni pouzdati se u B-ga i odbili su ući u zemlju. B-g im je stoga rekao da su više nego dobrodošli provesti sljedećih 40 godina u pustinji. Samo će njihova djeca baštiniti zemlju. To nije kazna, već su dobili ono što su tražili – da ne uđu u zemlju Izrael. B-g nas uvijek vodi putem koji smo sami izabrali.

Parša govori i o drugim temama, ali priča o uhodama je glavni događaj.

Ponekad me pitaju što bih učinio kada bi mi netko uperio pištolj u glavu i rekao mi da se poklonim idolu. Uvijek kažem da je jedini iskreni odgovor na to pitanje, „Ne znam.“ Što bih volio misliti da ću učiniti? Naravno – dragovoljno dati svoj život za svoja načela znajući da me čeka bolji svijet. No, što bih učinio kada bih došao u takvu kušnju? Jednostavno, nemam pojma. Rabini nam kažu, „Ne vjeruj sebi sve do smrti.“

Komentari nam kažu da su uhode bili sve redom pravedni ljudi. No, to što su čitav život živjeli pravedno nije im pomoglo kada su se našli na

novom testu. Desetorica od njih dvanaest su pala na testu – i pali su toliko nisko da nam rabini kažu da oni nemaju udjela u svijetu koji dolazi.

To je posljedica i na neki način ljepota slobodne volje. Svaki novi trenutak, svako novo iskustvo, sa sobom nosi nove izbore. Prošli izbori ne određuju sadašnje. Godine i desetljeća dobrih izbora ne jamče da će i sljedeća odluka biti dobra. Čovjek koji uđe u klub i ubije 49 ljudi nije nužno čitav život bio zločinac. Jednostavno, kada se suočio s no-

vim i drugačijim izazovima, donio je krive i nemoralne odluke. Ništa ga nije natjeralo da to učini. On je jednostavno u tom trenutku tako odlučio. To je izbor zla i za takav izbor postoje posljedice – i u ovom, i u budućem svijetu. No, mi možemo

komentirati samo izbor koji je netko napravio, a nikako čovjeka kakav je on bio prije no što je donio tu odluku.

Takva moć da izaberemo zlo je zastrašujuća misao, ali želio bih istaknuti i njenu suprotnost – razlog zbog kojeg smatram da je B-g svijet stvorio na ovaj način. Život krivih izbora ne znači da i moj sljedeći izbor mora biti pogrešan. Svaki dan je novi početak, svaki trenutak je novi trenutak. Prošlost je uvijek irelevantna – ako ja želim da tako bude. Upravo sada, ja pred sobom imam izbore – i upravo sada, oni mogu biti dobri. Nije važno što sam birao u prošlosti, ali važno je što ću izabrati upravo ovdje i upravo sada.

Ako netko može u tako kratkom vremenu od običnog uličnog momka postati masovni ubojica, tada pogledajte koliki nam je raspon izbora na raspolaganju. Nije nimalo teže da u jednako kratkom vremenu taj ulični momak postane veliki pojedinac zbog dobrih izbora koje donosi. Izbor se događa upravo ovdje i upravo sada, a mogućnosti izbora – dobrih ili loših – gotovo su bezgranične. Moć kojom raspoložemo može biti zastrašujuća, ali ona također čini naše živote smislenima i, na kraju, potencijalno je stimulirajuća. Vrata koja vode do stvarne veličine uvijek su otvorena – sve što trebamo učiniti jest izabrati da kroz njih uđemo.

Šabat šalom ■

Prevela Anja Grabar

Rabbi Shaul Youdkevitch, Live Kabbalah:

TJEDNI ZOHAR: ŠELAH LEHA

Ova *paraša* pripovijeda o vođama dvanaest plemena Izraela koji su poslani da "izvide zemlju Kanaan" (*Brojevi 13,1*). Ta priča otvara mnoga pitanja.

Zohar objašnjava da se naš svijet sastoji od dvije snage: muške snage - energije ljubavi, dobrote i dijeljenja, i ženske snage - energije primanja i osude. Jedan od simbola muške snage je Sunce koje uvijek sja, zrači svjetlošću i toplinom, i simbol je neograničenog davanja. Zato se ono uspoređuje s Mošedom, koji se u potpunosti predao svom narodu, te ga vodio četrdeset godina u pustinji. S druge strane tu je Mjesec koji simbolizira žensku snagu, koji nema svoje svjetlo, te je svo njegovo svjetlo odraz sunčeve svjetlosti.

Budući da nemamo svoga vlastitog svjetla, mi, ljudski rod, možemo se usporediti s Mjesecom.

Zohar objašnjava da sve dok su Izraelci lutali pustinjom Moševa je uloga bila da svjetli i sja. Međutim, od trenutka kada su ušli u Obećanu zemlju nastupilo je njihovo vrijeme da sjaje i to je razlog zašto Moše nije mogao ući s njima, jer dok god sunce sija niti jedno druge tijelo ne može sjati.

U našoj *paraši* Moše provjerava je li njegov narod spreman sjati, i zato je rečeno "Šelah leha" (*leha* znači "za tebe"), u jednini, što znači da način na koji je Moše mogao znati da li on može ući u obećanu Zemlju, je da ih pošalje "da istraže zemlju" ... *Ima li kakvog drva ili ne?* (*Brojevi 13,20*) - Trebalo je biti napisano "drveća", no ovo nas je trebalo podučiti da je Moše htio znati da li su se Izraelci

mogli povezati sa svijesti Drva života - svijesti koja pripada pobjednicima, ljudima koji su sposobni sjati čak i u najmračnijim trenucima.

Međutim, dok naša *paraša* počinje riječima "Pošalji neke ljude da obiđu zemlju ...", na kraju je ona poznata kao "*paraša* o uhodama", a ne o 'turistima' ili 'istraživačima'. Pa, što se dogodilo i promijenilo? Čini se da su od trenutka kada su ušli u zemlju uhode, koji su bili vođe dvanaest plemena, shvatili veličinu zadatka pred kojim su se našli - nastaniti zemlju - i da to ne mogu učiniti sami, i bez Mošea. Zohar također kaže da su možda isto tako shvatili da u novoj situaciji više neće moći zadržati svoje pozicije vođa. I od tog trenutka oni su samo tražili izgovore da se ne uđe u Obećanu zemlju (Slično tome, onoga trenutka kada nam se netko prestane sviđati mi mu počnemo nalaziti mane, čak i u stvarima koje smo do tada voljeli). I to je način na koji su oni od "turista" koji dolaze istražiti i doživjeti novo mjesto postali "špijuni" koji samo žele pronaći nedostatke.

U svakom trenutku svog života mi možemo odlučiti kako ćemo doživljavati putovanje na kojem se nalazimo u B-žjem svijetu. Hoćemo li imati svijest špijuna (Drvo znanja), tako da tražimo nedostatke i

stalno se žalimo, ili ćemo imati svijest turista (Drvo života) - da pokušamo uživati u svakom iskustvu koje doživimo i da iz njega izvučemo najviše što se može. Ako pažljivo pogledamo oko sebe, vidjet ćemo da oni koji imaju svijest turista uspijevaju u životu i postižu materijalna i duhovna ispunjenja, a oni koji imaju svijest špijuna naginju neuspjehu i krive cijeli svijet za to, te uvijek nađu nedostatke u ljudima oko sebe.

Deset špijuna vide sve u Obećanoj zemlji kao dokaz za njihove porazne prognoze, dok su s druge strane Kaleb i Jošua rekli da zemljom "... teče med i mlijeko" (*Brojevi 14,8*), i ako nas je B-g doveo tako daleko onda se vjerojatno nemamo zbog čega brinuti.

Međutim, pitanje je kako mogu tako različiti pristupi - "zemlja meda i mlijeka", i zemlja koja "proždire one koji u njoj žive" - postojati u isto vrijeme? A odgovor leži u riječima uhoda. Kad su se vratili u tabor oni su rekli: "Vidjeli smo tamo divove (potomci Anaka - diva, potječu od Nefilima). U našim vlastitim očima izgledali smo si poput skakavaca, a tako smo izgledali i njima". Što znači, da nas ljudi oko nas vide onako kako mi sami sebe vidimo.

Velika pouka ove *paraše* je da imamo izbora i da se trebamo boriti protiv svoje unutarnje "svijesti špijuna". Moramo si neprestano govoriti da gdje god se nalazili, ili s kim god bili, to je Obećana zemlja, zemlja meda i mlijeka, i da upravo tamo možemo pronaći sve što tražimo. ■

Prevela Tamar Buchwald

Neprocjenjiva vrijednost častitosti, Rabbi Daniel Travi:

Mira radi

B-g reče Avrahamu: "Zašto se Sara nasmija i reče:" Mogu li ja doista imati dijete kada sam tako stara?" (Berešit 18,13)

Kao što je komentirano u prethodnom članku, iz ovog stiha proizlazi da je dopušteno odstupiti od činjenica mira radi. Dakako, ako se mir može ostvariti na drugačiji način čovjek je dužan tako i učiniti. Međutim, ako nema alternative i čovjek mora odstupiti od striktnog činjeničnog integriteta, on ne bi trebao na situaciju gledati kao da čini nešto nepravilno.

Dokaz da je ovo ispravno gledište jest da je B-g odabrao spomenuti Sarine riječi Avrahamu, iako je mogao izabrati da Avrahamu uopće ne spomene događaj. On ga je namjerno spomenuo, mijenjajući Sarine riječi kad ih je ponovio Avrahamu. Budući da Tora ovdje bilježi B-žje riječi, jasno

je da nas je B-g namjeravao poučiti da, ako se netko nađe u situaciji u kojoj je odstupanje od činjenica jedini način održavanja mira, ne bi se trebalo suzdržavati od toga. Izreći istinu koja će nanijeti bol i sukob, nije pobozan čin. Ispravno ponašanje je prenijeti poruku koja će jamčiti mir.

Iako je dopušteno odstupiti od činjeničnog integriteta radi mira, mi moramo pažljivo ispitati svaki slučaj prije nego li to odlučimo učiniti. Nije svaka situacija koja bi mogla rezultirati negativnim osjećajima opravdanje za ovako ponašanje. Važno je imati na umu da, iako nam je mira radi dopušteno da budemo selektivni u izvještavanju o činjenicama, mi ne smijemo tako postupiti ako ćemo osobno imati koristi od tog šekera (neistine) ili ako će u tom procesu netko drugi biti povrijeđen.

Poželjno je da se ne odstupi od činjeničnog integriteta kako bi se spriječili eventualni budući sporovi jer bi ovaj pristup mogao dovesti čovjeka do toga da laže u mnogim situacijama u svrhu podržavanja mira. Iako je Aharon HaKohen bio vrlo aktivan u provođenju mira, on je pazio da slijedi gore navedene smjernice. Kada bi vidio dvoje ljudi koji su već bili u međusobnom sukobu, prišao bi zasebno obojici i rekao da je upravo vidio onog drugog učesnika u sukobu kako se "davi" i čupa kosu u boli i tuzi jer mu je tako žao što je uzrujao i uznemirio svog prijatelja. Aharon bi sjedio sa svakim od njih sve dok se obje strane nisu smekšale. Kad bi se dvojica (prijašnjih) neprijatelja potom susrela, oni bi se zagrlili poput najboljih prijatelja. ■

Prevela Tamar Buchwald

Ozer Bergman - Breslov Research Institute:

Voljeti zemlju

Špijuni koji su iznijeli loš izvještaj o Zemlji Izraelu bili su ozbiljno kažnjeni (*Brojevi 14,36-37*). To bi nas samo po sebi trebalo naučiti lekciju o kritici naše svete domovine (i onih koji su iste religije kao mi!). Evo nekoliko odabira iz *Likutey Etzot* (Savjet), temeljenog na *Likutey Moharan I*, 20. Dodao sam nekoliko komentara iz raznih izvora. Neka bismo svi uskoro vidjeli sakupljanje izgnanika i obnovu Obećane Zemlje i Sveti Hram. Amen!

Biti istinski pripadnik naroda Izraela znači stalno rasti prema višim i višim razinama. Učiniti to je nemoguće, osim kroz svetost *Erec Jisraela* (Zemlje Izraelove). Svaki pomak prema gore koji moramo učiniti idući prema svetosti može se postići jedino kroz *Erec Jisrael*. Isto vrijedi i za molitvu. Uzdizanje molitve dešava se samo u Izraelu (*Likutey Moharan I*, 20).

Suština *Erec Jisraela* je vjera - "Boravite u zemlji i gajite vjeru" (*Psalmi 37,3*). Kao rezultat moći i cjelovitosti vjere koju možemo postići time što smo u Zemlji mi možemo ujediniti naš fizički svijet sa duhovnim svjetovima ... Biti u Zemlji Izrael je ključ uz-

dizanja s jedne razine na drugu razinu, jer nas naša vjera dovodi do spoznaje da koliko god mi znamo o B-gu, zapravo uopće ne znamo ništa (*Likutey Halakhot, Hilkhoh Nedarim 4,16*).

Mi kroz moć Tore sebe navodimo na mogućnost da postignemo razinu *Erec Jisraela*. Isto tako, kada živimo u vrijeme kada *cadik* dovede Toru na svijet i javno ju poučava, mi sami imamo udio u Tori koju je u to doba otkrio *cadik*. To nam također daje snagu da dođemo u zemlju Izrael (*Likutey Moharan I*, 20,6).

Nemoguće je doći u Zemlju Izrael bez poteškoća i patnje. Korijen svih poteškoća i patnji leži u klevetničkoj slici zemlje koju šire zli. Oni su izvor svih prepreka. Ali moć Tore koju povlačimo u sebe omogućuje nam da prevladamo sve prepreke, poteškoće i patnje (*isto*).

"[Rebe Nachman je imao opasno putovanje u Izrael.] Onda je rekao da bismo mi mogli doći do *Erec Jisraela* bez problema ... ali trebamo biti spremni trpjeti i proći kroz teškoće kako bismo tamo stigli ... Onaj koji želi doći

do *Erec Jisraela* treba otići tamo čak i ako mora putovati pješice, kao što je Abrahamu rečeno da učini kada je B-g rekao: "Idi u zemlju koju ću ti pokazati" (*Postanak 12,1*) (*Tzaddik # 141*).

Kada netko dostigne razinu *Erec Jisraela*, dostojan je da ga se nazove "čovjekom snage i hrabrosti". Međutim, prije nego što on dostigne tu razinu, "Onaj koji se priprema za bitku ne treba se hvaliti, to je za onoga koji se uspješno vratio" (*I Kraljevi 20,11*).

Ali kada je uspješno prošao kroz bitku on je dostojan naziva "ratnik" (*Likutey Moharan I*, 20,10). [Reb Noson je upitao Rebe Nachmana] "Što ste mislili kad ste rekli da je *Erec Jisrael* toliko velik da je to glavna pobjeda?" Odveo me na zadatak za ovo i odgovorio: "Doslovno sam mislio na Zemlju Izrael, s njenim kućama i stanovima... Čak i ako [Židov] naiđe na mnoge prepreke, trebao bi ih sve prevladati i otići jer je glavna pobjeda doći u *Erec Jisrael* (*Tzaddik # 141*).

A Gutn Shabbos! Šabat šalom! ■

Prevela Tamar Buchwald

Biseri hasidske mudrosti

Kako je to moguće da veliki cadik moli tako jednostavno i tako tiho, bez ikakvog vidljivog izraza molitvenog zanosa?

Loš plivač mora snažno mlatarati po vodi, kako bi se uopće održao na površini. Kad se nađe u istoj situaciji, savršen se plivač samo mirno opusti i prepusti struji da ga ona nosi. ■

R. Shlomo Leib iz Lentshna

Gospodaru svjetova,
molim te da iskupiš Izrael.

Ako ne želiš to učiniti,

iskupi onda ostale narode. ■

R. Israel iz Koznitza

Za onoga koji ne pokušava zauzeti neko mjesto,
ima mjesta na svakom mjestu. ■

R. Baruh iz Stutshika

Oni koji slave sami sebe su –
idolopoklonici. ■

R. Menahem Mendel iz Kotzka

Pronalaženje istinske sreće
je najteža od svih duhovnih zadaća.

Ako je jedino što te može usrećiti

neka glupost, koja ne vrijeđa okolinu - učini to! ■

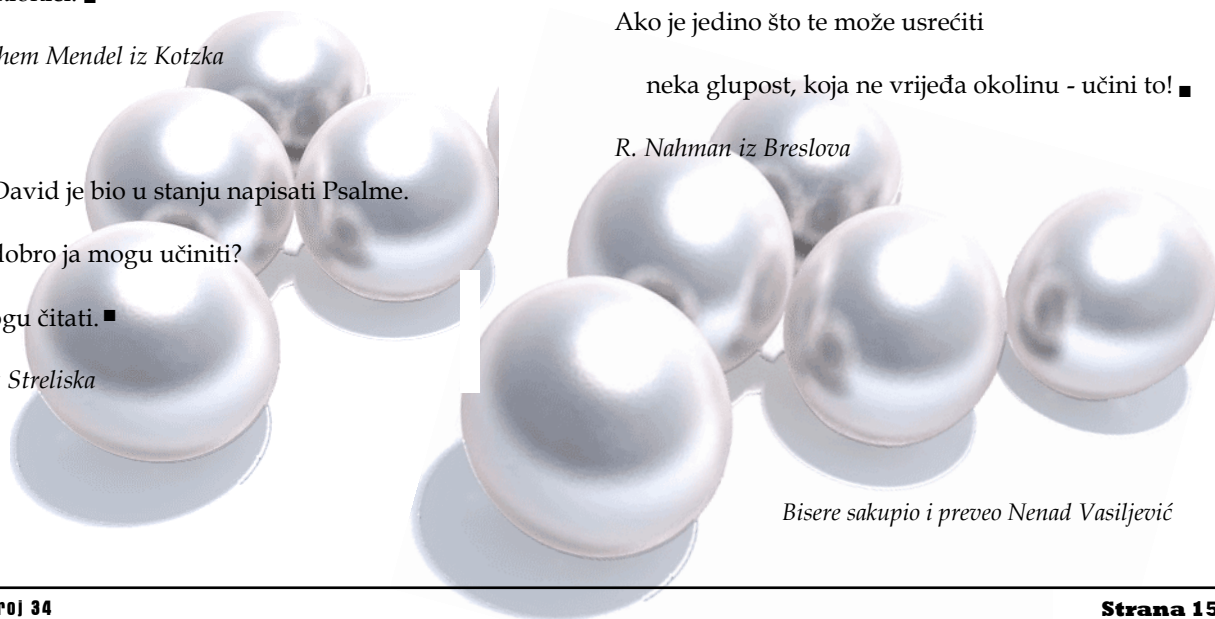
R. Nahman iz Breslova

Kralj David je bio u stanju napisati Psalme.

Kakvo dobro ja mogu učiniti?

Ja ih mogu čitati. ■

R. Uri iz Streliska

Bisere sakupio i preveo Nenad Vasiljević

Sefer Hamicvot Hakacar

Zapovijedi koje se danas mogu poštivati

kako ih je sakupio Hafec Hajim

Pozitivne zapovijedi

30. Pozitivna je zapovijed čuti glas šofara (ovnujskog roga) na prvi dan tišrija, a to je Roš hašana

kao što Pismo kaže, *to će vam biti dan puhanja u rog (Bemidbar 29,1)*. Šofar je rog ovce, zakrivljenog oblika; druge vrste šofara nisu prihvatljive. Čovjek ima obavezu da čuje devet zvukova šofara na Roš hašanu: tri puta, [niz] *t'ki'a* (jasan, jednoličan zvuk), *t'ru'a* (niz kratkih izlomljenih zvukova), *t'ki'a*. Međutim, ne znamo s potpunom pouzdanošću kako *t'ru'a* treba zvučati, pa stoga pušemo tri puta *t'ki'a*, *š'varim* (niz srednje dugačkih tonova), *t'ru'a* (niz vrlo kratkih zvukova); potom tri puta *t'ki'a*, *š'varim*, *t'ki'a*; i onda tri puta *t'ki'a*, *t'ru'a*, *t'ki'a* – kako bismo uklonili svaku dvojbu.

Na snazi je na svakom mjestu, u svako doba, za muškarce ali ne i za žene.

Negativne zapovijedi

44. Negativna je zapovijed ne udariti vlastitog oca ili majku

jer Pismo kaže, *A onaj koji udari svog oca ili svoju majku svakako će biti pogubljen. (Š'mot 21,15)*. Opomena protiv toga proizlazi iz retka, *ne smije dodati više (D'varim 25,3)*, kako je prethodno bilo pokazano [§43]. Ako netko svom ocu ili svojoj majci nanese ozljedu, i postoje svjedoci toga te [prethodno] upozorenje, smrtnu kaznu treba izvesti gušenjem. Ako ga je udario [svog oca] po uhu tako da ogluši, zaslužio bi smrt, jer nije moguće da se nije prolila niti kap krvi unutar njega. Ako ga udari bez da mu nanese ozljedu, slijedi mu kazna kao za [udaranje] bilo kojeg drugog Židova. Ako tko udari svog oca ili majku nakon što umru, oslobođen je kazne. Zabranjeno je vršiti puštanje krvi [iz zdravstvenih razloga] svom ocu ili majci [pa tako i operirati ih]. Ako tamo nema drugog liječnika, on treba učiniti kako mu kažu.

Ovo je na snazi na svakom mjestu i u svakom trenutku, kako za muškarca tako i za ženu. ■

401

U najkraćim crtama: Paraša Š'lah

- 1. alija:** Moše šalje uhoda na njihovu misiju.
- 2. alija:** Uhode se vraćaju noseći ogromne plodove te zemlje. Iznose svoj negativni izvještaj, te narod izgubi vjeru u B-ga i Mošea.
- 3. alija:** Moše se s uspjehom zalaže za život naroda, te Hašem objavljuje odluku o 40-godišnjem lutanju i umiranju.
- 4. alija:** Uhode umiru, i narod je obaviješten o kazni koju je dobio.
- 5. alija:** Navedeni su zakoni o *Minha* – prinosu jela.
- 6. alija:** Zakoni o odvajanju *hale* – prinosa tijesta, i žrtvi za grijeh zajednice su izneseni.
- 7. alija:** Pojedinačna žrtva za grijeh, incident s čovjekom koji je prekršio šabos skupljanjem pruća, njegova kazna i *micva* o *cicitu*, zaključuju ovu *paršu*. ■

U najkraćim crtama: Haftara Š'lah

Jehošua 2,1

Ovo tjedna *haftara* donosi priču o Jehošui koji šalje Kaleva i Pinhasa da izvide Jeriho, njihov susret s Rahav, te njihov izvještaj koji potvrđuje da su

stanovnici Jeriha u strahu. Veza s našom *paršom* je očita, međutim ishod ove "druge misije" je drugačiji od one prve, od prije 38 godina. Godina je to 2488. - 1273. pr.n.e. ■

Rabbi dr. Abraham J. Twerski:

Rastimo svakoga dana

Šelah leha (6 sivana)

B-g reče sve ove riječi govoreći „Ja sam Vječni, B-g vaš“.
(Izl. 20,1-2)

Riječ *lemor*, koja se obično prevodi kako je gore navedeno, *govoreći*, također može značiti i „da kaže“. Izraz *sve ove riječi* može se odnositi na čitav tekst Tore koji prethodi Deset zapovijedi, od trenutka stvaranja u Postanku, preko zapisa života praotaca i egipatskog ropstva. Sve što Tora govori prije Deset zapovijedi može se tako shva-

titi kao priprema za njih.

Životi praotaca; posvemašnja vjernost Abrahama, Jichaka i Jaakova; epizoda s Josipom i njegovom braćom; porobljavanje u Egiptu; i čuda Izlaska – sve je to neophodna predgra za prihvaćanje pouzdanja i vjere u B-ga, koja čini temelj i prvu od Deset zapovijedi.

Talmud i Midraš donose mnoge dodatne pojedinosti o povijesti našeg naroda prije Sinaja, a obilje spisa u komentarima i homiletici učenjaka Tore kroz stoljeća razjašnjavaju i detaljno izlažu talmudske i midraške

izjave, omogućavajući nam time da iz njih izvučemo načela koja će nas voditi da živimo etičkim i moralnim životima.

Tora nije povijesni udžbenik. U Tori se ne pojavljuje ništa što nam ne donosi učenje koje možemo primijeniti u svom životu. Na nama je odgovornost da učimo i iskoristimo ta vrijedna učenja.

Svaku riječ u Tori je B-g izdiktirao, i sve su one bile *lemor*, kako bi mogle učiniti mogućom tvrdnju, „Ja sam Vječni, B-g vaš“. ■

Iz domaćeg tiska

GLASNO SE HVALIO

TRUMP JE OSTVARIO NAJGORU IZRAELSKU NOĆNU MORU Tek je sad jasno koliko je štetu učinio američki predsjednik kada je Rusima otkrio tajne podatke!

Jutarnji list, 12.6.2017.

Izraelski obavještajci hakirali su računala koja pripadaju članovima Islamske države, te su tako došli do planova izrade bombe koju je moguće prošvercati u avione kao bateriju od laptopa, javlja New York Times.

Tu tajnu informaciju je američki predsjednik Donald Trump prenio ruskim dužnosnicima za vrijeme sastanka s ruskim ministrom vanjskih poslova Sergejem Lavrovom i ruskim ambasadorom u SAD-u Sergejem Kisljakom.

Radilo se o ostvarenju najgorih strahova izraelskih obavještajaca, koji su od inauguracije novog

predsjednika 20. siječnja ove godine zabrinuti kako bi osjetljivi podaci koje dijele sa svojim američkim saveznicima mogli završiti u rukama Rusije i biti prosljeđeni Iranu.

U protekla dva desetljeća, izraelske i američke obavještajne službe su pojačavale svoju suranju, a većina zajedničkih aktivnosti bila je usmjerena protiv Irana, Hezbollaha i Hamasa.

Pripadnici administracije prethodnog američkog predsjednika Baracka Obame navodno su upozorili izraelske obavještajce da 'budu posebno oprezni' kada dijele osjetljive obavještajne podatke s novom administracijom, podsjeća Haaretz.

Informacije do kojih su došli izraelske tajne službe sadržavale su točne podatke o izradi bomba koje mogu prevariti zaštitare na aerodromu, a među bitnim podacima bili su i detalji o tome kako je te bombe moguće detonirati, zbog čega je na nekim letovima u SAD zabranjeno unositi laptope u kabinu aviona.

Iako je spoznaja da je Trump otkrio izvor tih informacija ruskim dužnosnicima uzrokovala konsternaciju u

američkim i izraelskim obavještajnim zajednicama, još osjetljiviji je bio detalj da su izraelski obavještajci uspjeli infiltrirati računala Islamske države, u čemu do sada američke tajne službe nisu imale previše uspjeha. ■

Poruka Štromaru: 'Dođi i skini ploču u Jasenovcu, samo se najavi kad ćeš doći'

Večernji list, 12.6.2017.

Damir Markuš je dogradonačelnik Kutine u drugom krugu lokalnih izbora postao u koaliciji s HDZ-om, a bio je jedan od inicijatora postavljanja spomen ploče poginulim HOS-ovim braniteljima, na kojoj je i pozdrav "Za dom spremni!"

Damir Markuš, vukovarski branitelj i bivši pripadnik HOS-a te nedavno izabrani HSP-ov dogradonačelnik Kutine na svom je Facebook profilu poručio potpredsjedniku Vlade Predragu Štromaru, kako jedva čekaju da on i njegova "ekipa" dođu u Jasenovac pokušati

skinuti spomen ploču poginulim HOS-ovim braniteljima, na kojoj je i pozdrav "Za dom spremni!".

Markuš je dogradonačelnik u drugom krugu lokalnih izbora postao u koaliciji s HDZ-om, a HDZ-ovac Zlatko Babić izabran je za gradonačelnika.

"Dođi i skini, samo se najavi kad ćeš doći ti i tvoja ekipa, jedva čekamo. Na ovom će se vidjeti koliko smo za dom spremni, upravo na ovom. Ako to dopustimo, gotovo je. Ako dozvolimo da ovakvi jugosloveni skrnave spomen ploču 11 junaka domovinskog rata, koji su za Hrvatsku život

dali, onda smo i mi jugosloveni. Dakle, budimo spremni", napisao je Markuš na svom Facebook profilu ispod novinskog teksta u kojem Štromar najavljuje da će riješiti problem sporne spomen ploče u Jasenovcu.

Markuš je bio i jedan od inicijatora postavljanja te

spomen ploče, kao i slične u Kutini koji mjesec kasnije. ■